

ИЗЪ НАШЕТО МИНАЛО

ТАЙНО СЪБРАНИЕ

Сценка

Скромно наредена стая: легло, няколко стола, на сръдната маса, върху която има книги.

Нощ. На стената мъждука газениче и осветява десетина души, събрани въ стаята на тайно събрание. Между тях сж Леаски, облеченъ като тежъкъ търговецъ на жито, и учителят Соколски, въ чиято стая е събранието.

Соколски: (става правъ). Приятелю, събрахъ ви не да се веселимъ и да си хортуваме „сладки приказки“, а за да ви представя моя скъпъ гостъ, тежъкъ търговецъ на жито, дошълъ да споходи и нашето градче. Но неговата търговия е малко по-друга... Той се интересува повече отъ това, какво мислите вие по народнитѣ работи: не е ли време вече да се поразклати изгнилата турска държава, да свалимъ тежкия робски яремъ... Азъ ви познавамъ добре, вие сте добри мои приятели и зная, че на всички ви е дотегнало да бждете роби... Но нека негова милостъ ви разясни по-добре.

Левски: (става и говори пламено). Братя българю! Време е вече да хвърлимъ турския хомотъ отъ гърбоветѣ си. Ние желаемъ да се освободимъ отъ турското иго и да бждемъ хора. Азъ не се съмнявамъ, че вие сте родолюбци, християни и мже и затава съмъ убеденъ, че всички желаете часъ по-скоро да видете измъчената си родина свободна. Стига толкова турцитѣ сж ни мчили и клали. Не трѣбва да чакаме съ скръстени ржце, че нѣкой ще дойде да ни освободи отъвнѣ. Ние можемъ сами да се освободимъ, но затава трѣбва да се организираме въ тайни комитети, да се подготвимъ за общо възстание. Азъ съмъ опълномощенъ и изпратенъ отъ Централния Български Революционенъ Комитетъ да организирамъ по села и градове мѣстни революционни комитети, та да можемъ да вдигнемъ едновременно въ цѣла България знамето на свободата. Въ северна България, както и въ политѣ на Стара-планина, отъ Сливенъ до София, и на много други мѣста, успѣхъ да образувамъ комитети въ продължение на тригодишното ми апостолство.

Азъ вѣрвамъ, че и вие всички ще станете добри работници членове на революционния комитетъ, та и тукъ, въ вашето градче, да образуваме мѣстенъ комитетъ.

Целта на комитета е: чрезъ революция да се освободимъ отъ тежкото робство.

Сега, следъ като чухте по каква търговия ходя, азъ искамъ да зная: кое предпочитате отъ дветѣ — черното робство или златната свобода?

Вашето приемане или отказване ще реши сждбата на българското население въ цѣлата ваша околия.

(Изважда револверъ, кама, евангелие и клетвата, написа а на дебелъ листъ и ги слага на масата).

Ако приемете, трѣбва да се кълнете въ това хладно желѣзо (показва камата) и въ топлия свинецъ (показва револвера). Ако ли пъкъ не приемете, пакъ трѣбва да се кълнете въ тяхъ, че нѣма да предадете дѣлото и изложите на опасностъ менъ и учителя Соколски, който ме прие тукъ въ стаята си.

(Кжсо мълчание).

Соколски: Нима ще се намѣри между моитѣ приятели нѣкой, който да не вѣрва въ святото дѣло и да откаже? Не! Азъ мога отъ ваша страна да отговоря на апостола, че всички сте съгласни и приемате съ радостъ предложението му.

Всички: (наставатъ). Да, да! Съгласни сме! Приемаме!

Левски: Братя, радвамъ се, че изведнажъ повѣрвахте въ народното дѣло и приемате да се зачислите въ реда на „народнитѣ работници“. Така трѣбва да постъпватъ всички истински синове на България. Само при такава вѣра въ народното дѣло ще можемъ да постигнемъ предначертаната целъ на Комитета! Предлагамъ още сега, предъ менъ, подъ моята ржка да се закълнете и да учредимъ мѣстенъ революционенъ комитетъ. (Къмъ Соколски). Соколски, на тебъ възлагамъ организацията на тукашния комитетъ. Ти ще го представлявашъ предъ менъ и предъ Централния Революционенъ Комитетъ, затава дай примѣръ на твоитѣ бждещи подчинени по служба и другари-братя по общонародното дѣло. Закълни се пръвъ! Ето клетвата. (Издига клетвения листъ).

Соколски: (приближава се до масата, туря лѣвата ржка на сърдцето си, а дѣсната дига нагоре. Левски държи срещу него клетвения листъ). „Заклевамъ се своеволно въ честта си и въ отечеството си, предъ Бога и предъ честното събрание на съзаклятията, че отъ сичко, което ми се яви, нѣма да кажа и открия никому нищо до смъртъ и до гробъ.“

Заклевамъ се и обещавамъ, какво ще работя съ сичкитѣ си способности за освобождението на отечеството си България.

Заклевамъ се и обещавамъ, какво полагамъ за светата тази целъ животъ и имотъ.

Заклевамъ се и обещавамъ безусловна покорностъ на законитѣ и на заповѣдитѣ на съзаклетния Тайний Централенъ Български Комитетъ — свър-

ната бѣше измамила стрелеца. Куршумътъ бѣше пожалилъ сиротната майка.

Другата нощъ тя не дойде.

Бай Филипъ чака до съмнало, отиде въ село и намѣри едното вълче умрѣло.

Сжщия денъ другарътъ му се оплака, че и неговото умрѣло отъ мжка и гладъ. Бай Филипъ реши да храни останалото на сила и да го опитоми. Постла дебело леговището му, взе го въ кжщи, цѣлия денъ му топи муцуната въ млѣко и го изнесе вънъ чакъ навечеръ.

Презъ нощта неочаквано всичкитѣ кучета отъ махалата завиха тревожно. Хората се размърдаха, завикаха, засвѣткаха съ фенери. Бай Филипъ се събуди, скочи и грабна пушката си. Тъкмо излѣзе на двора, по улицата се загърмѣ. Отъ всѣкъде завикаха:

— Вълкъ, уу-у-ууу! Вълкъ,

Пролѣтъ китна многоцвѣтна си отива вече, ей го лѣтото пристига, иде отдалече.

На учебната година приближава края, — скоро, скоро ще утихне класната ни стая.

шенно мълчание и тайностъ на дѣлата.

А въ противенъ случай, ако бжда предателъ или престѣпникъ, съгласявамъ се да бжда прободенъ отъ оржжието на това съзаклятие, което има длжностъ да ма брани и право да ма сжди“.

(Докато Соколски произнася клетвата, всички стоятъ на крака. Следъ заклеването, Соколски прегръща и цѣлува Левски, после цѣлува евангелието, камата и револвера. Въ това време отъвнѣ се чува тропотъ. Нѣкой идва. Левски скрива веднага камата, револвера и клетвата. Соколски излиза бързо и веднага се връща пребледнѣлъ).

Соколски: (тихо). Изгубени сме! Иде Мрънковъ, шпионитѣ.

(Веднага следъ него влиза Мрънковъ, познатъ турски шпионинъ).

Мрънковъ: (изглежда всички подозрително). Добъръ вечеръ, господа! Какво сте се събрали толкова по късно? Минавахъ случайно и си рекохъ, чакай да видя, какво прави Соколски толкова късно, пъкъ то — тука цѣло събрание. Какво решавате?

(Мълчание. Всички се споглеждатъ изтърпнали).

Мрънковъ: (заглежда Левски). Негова милостъ не е тукашенъ. По какво така е тръгналъ да събира нощемъ мирнитѣ хора?

Соколски: Но господитѣ е търговецъ, дошълъ е...

ПЪСЕНЧИЦА

Хайде, весела дружина, сбирайте се въ този часъ; лошо време се измина, нѣма вече снѣгъ и мразъ.

Ей полето се покрило съ красни, хубави цвѣти; вредъ е топло, вредъ е мило, славей сладичко запѣ.

вълкъ!

После всичко затихна. Вълкътъ бѣше профучалъ край бай Филипъ и излѣзълъ на полето. Хората се събраха на купчинки и заприказваха въ тъмното. Вълкътъ влѣзълъ отъ долния край на селото и не гледалъ ни кучета, ни плетища. Тръгналъ отъ дворъ на дворъ, ала не нападалъ. Спиралъ на сръдната на двора и тихо и жално виелъ. Щомъ го притиснѣли отъ всѣкъде, скачалъ въ другъ дворъ и тамъ повтарялъ сжщото...

— Вълчицата е. Децата си дири. Пакъ ще дойде! — рече дѣдо Гочо.

— Нека дойде. Ще ги намѣри — закани се бай Филипъ.

На другия денъ приказваха само за вълчицата. Много хора почнаха да осждаватъ бай Филипа. Селото замръкна на шрекъ.

Кжщата на бай Филипа бѣше

ПРЕДЪ ВАКАНЦИЯ

Нѣма вѣкъ и смѣхъ безгриженъ да оглася двора, — нито пѣсень ще се чуе да кънти въ простора.

Сбогомъ, учителю мили, сбогомъ и прости ни, — ако съ нѣщо въ лудинитѣ, сме те огорчили.

Георги Костакевъ

Левски: (разсърденъ става и залепя плѣсница на Мрънковъ). Навнѣ, подлецъ!

Мрънковъ: Какъ? Съ кое право удряшъ?

Левски: Навнѣ! Иди ни предай на турцитѣ, — азъ съмъ Левски!

Мрънковъ: (изплашенъ, бързо излиза).

Соколски: Левски, какво направи, сега всички сме загубени.

Гражданинъ: Спасявай се по-скоро, докато е време. Ние ще се оправимъ нѣкакъ.

Гражданинъ: Бѣгай по-скоро!

Левски: Не бойте се. Азъ съмъ уврѣненъ, че тоя мазникъ нищо не ще смѣе да направи. Стойте спокойни. Нека продължимъ работата си.

Соколски: Левски, ти си великъ човѣкъ! Единъ денъ, когато България се освободи, на тебъ се пада да заемешъ най-голямата служба. Както сега си пръвъ, така и тогава трѣбва да бждешъ пръвъ.

Нѣколко гласа: Да, така е!

Левски: Не, братя! Ако доживѣя да видя България свободна, тогава ще ида да се боря за свободата на другитѣ поробени народи. Но оставете това. Нека мислимъ само за сега и нека ни помага Богъ и нашитѣ мишици. Напредъ!...

Завеса

Ценко Цвѣтановъ

АПОСТОЛЪТЪ ЗА СВОБОДАТА

Василь Левски

Тази година се навършватъ 100 години отъ раждането на апостола за нашата свобода Василь Левски. Роденъ е на 6 юлий 1837 г., а е обесенъ на 6 февруарий 1873 година.

Дѣлото на Василь Левски е познато на всѣки българинъ. Той неуморно е обикалялъ цѣлата наша поробена родина и е основавалъ навсѣкъде комитети за освобождението на България. Честенъ и неустрашимъ, той не се е спиралъ предъ никакви опасности. Трезвенъ и разуменъ, той е вършилъ народното дѣло съ пълното съзнание за неговото величие. Затава неговото име днесъ се произнася съ такава голѣма любовъ и почитъ отъ всички.

Сто годишнината отъ неговото раждане е великъ празникъ за цѣлия български народъ.

КЪМЪ ТРЕЗВОСТЪ!

Трезвостта за насъ е слава, съ нея ний вѣрвимъ напредъ — и съ дѣсница мощна, здрава, ще победимъ цѣлий свѣтъ.

Вино, тютюнъ и ракия — всички тѣ сж наши врагъ. Девизътъ ни: „Да не пия!“ ще пристѣпи всѣки прагъ.

Баща, който пий въ кръчмата и стои тамъ цѣла нощъ, нему страдатъ му децата, лѣгатъ гладни въ полунощъ.

Той семейство не обича, нито деца, ни жена, често дрехитѣ съблича и залага безъ цена.

Тозъ животъ се често сръща въ бедна хижа и въ палатъ, затуи всѣки да се сѣща, докато е още младъ.

И катъ виждаме живота, какъ е тежъкъ всѣки денъ, да премахнемъ ний виното, за да дойде свѣтътъ денъ!

М. Московъ

Славчо Ангеловъ

коремъ на едно мѣсто.

Виждаше се, че бере вече душа!..

Дотичаха съседитѣ. Отъ кжщи изнесоха фенеръ и огрѣха тъмната купчинка. Вълчицата бѣше облѣна съ кръвъ. Въ уста си стискаше малкото вълче, ала и то умираше. Може би, майката несъзнателно е удущила рожбата си, когато е издѣхвала. А, може би, тя нарочно така я спасява отъ робството, което ѝ готвѣше бай Филипъ.

Кръвта на вълчицата изтичаше и се съсирваше. Хората бѣха нѣми. Тѣ дори и не цѣкаха. Бѣше имъ много мжно. Стариятъ ловецъ Бай Филипъ сигурно разбра, че майка не се спира предъ нищо и на душата му тегнѣше голѣмъ грѣхъ.

Той се извърна и тръгна къмъ кжщи, като осжденъ престѣпникъ...

Борисъ Василевъ